

Kiss Károly:

A Sárkány már nem szárnyal tovább?

(vázlatos elemzés)

Teng Hsziao ping 1978-as reformjai után Kínában négy évtizedes bámulatos gazdasági csoda történt. Megdőlni látszott a liberális közgazdaságtan alaptétele, hogy a gazdasági siker legfontosabb feltétele az egyéni szabadság. Hiszen a rendszer a központi tervezés és a szabadpiac elemeit ötvözte egy autokrata politikai rendszer keretei között. A covid óta azonban a kínai gazdaság betegeskedik, nem talál magára. Mégis érvényes lenne az említett tétel? Vagy gazdaságpolitikai hibák történtek? Esetleg más elméleti keretek között kell elemeznünk a helyzetet?

A válság tünetei

- Nincs, illetve alacsony a növekedés – ez már nem írható a covid terhére.
- Az export 14 százalékkal visszaesett.
- Stagfláció van, az árak lefelé mennek. Júliusban a fogyasztói árak 0,3 százalékkal voltak alacsonyabbak az előző évinél. (*The Economist August 12th 2023*)
- Az építőipar évek óta stagnál, a lakáspiac bedöglött. A 30 legnagyobb városban az ingatlan-eladások 28 százalékkal visszaestek az előző évihez képest.
- A lakosság előregedik. A 2007-es mélypont után az eltartottak aránya a foglalkoztatottakhoz viszonyítva 45 körülről kb. 57 százalékra emelkedett, és 1935-re 70 százalékos részarányal számolnak.¹
- Magas a fiatalok munkanélkülisége. A városokban 21% fölé emelkedett, ez nemzetközi viszonylatban is kiemelkedően magas arány.² (*Der Spiegel Nr. 34 / 19.8.2023*)

¹ The Economist August 19th 2023.

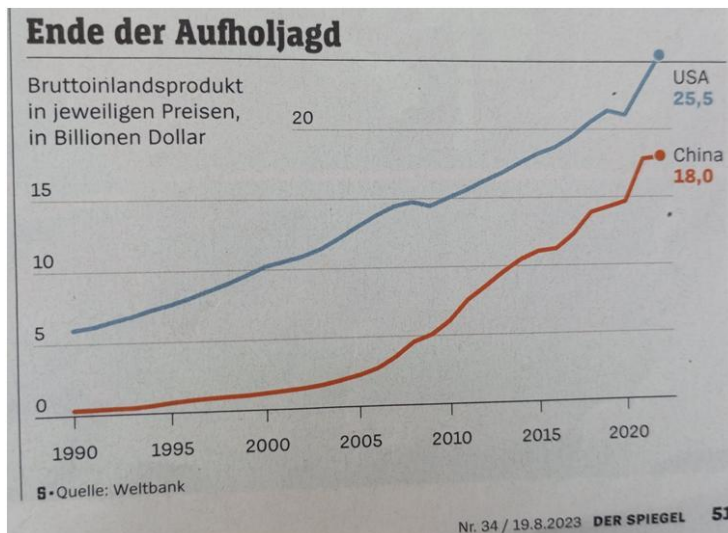
² The Economist August 19th 2023, Der Spiegel Nr. 34 / 19.8.2023.

Négy évtized eredményei

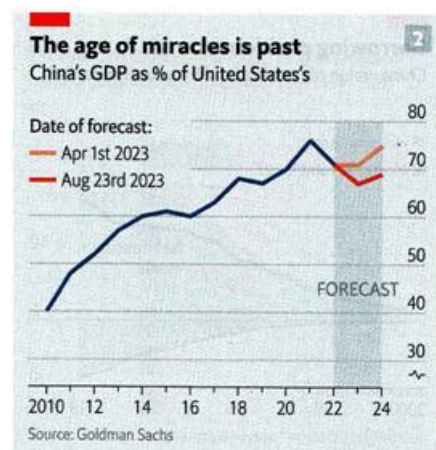
	1978-ban	ma
GDP/fő, p.p.	2.000 \$	>20.000 \$
mezőgazdasági foglalkoztatottság	>70 %	(változatlanul magas, a kisparaszti gazdaságokra épül)
a mélyszegénységben élők aránya	közel 90%	felszámolták
külkereskedelmi joggal rendelkező vállalatok száma	12 (!)	több tízmillió
késztermék-export		a világ legnagyobb késztermék-exportőre (2009 óta)
autóexport		a világ legnagyobb autó-exportőre
a feldolgozóipar által megtermelt GDP		nagyobb, mint Amerikáé és az EU-é együttvéve
városi lakások számának növekedése 2010 és 2020 között		+140 millió
egy személyre jutó lakás-m ² növekedése (2010-2020)		27 m ² → 35 m ²

(The Economist August 26th 2023 cikkei alapján)

Az egyik leggyakoribb összevetés: hogyan közelíti meg a kínai GDP az amerikaiét. 2010-ben még 40 százalékát tette ki, 2021-ben pedig már annak 71 százalékára emelkedett. Az elemzések egyik kedvenc témája volt, hogy mikor fogja Kína utólni Amerikát e téren. Azóta azonban csökkenő ez az arány. Az idén 3,2 százalékos növekedés várható, szemben Amerika 6 százalékával.

(The Economist August 26th)

A megtorpanás okai

- Eddig tartott a központi tervezés és a szabadpiac és magángazdaság kombinációjából származó gyors növekedés és fejlődés?
- Ezután már megint az a liberális közgazdaságtani alapelv érvényesül, hogy a gazdasági siker alapvető oka a személyi szabadság?
- Vagy a japán jelenség (gyors felzárkózás, majd stagnálás, előregedés) elérte Kínát is?
- Mennyiben játszik szerepet a válságban az a délkelet-ázsiai országokra jellemző tulajdonság, hogy a széleskörű állami beavatkozás – melynek alapja, háttere az e társadalmakban meglévő kollektív szellem – csak egy ideig élénkíti a gazdaságukat?
- Az építőipar elképesztő teljesítményt nyújtott: csupa-felhőkarcoló városok nőttek ki a földből, bámulatosan fejlődött az infrastruktúra. – De miután már mindent felépítettek, a továbbiakban már ez a tevékenység erősen leépült.
- Gazdaságpolitikai hibák történtek, melyek kijavíthatók? A leggyakrabban emlegetett téma, hogy a kínai vezetés nem él az ösztönzés eszközével. A központi bank a kamatlábat nem csökkenti kellőképpen; a legutóbbi intézkedés is csak 1,9%-ra vitte le 2%-ról.
- A KKP megelégette a gazdag vállalkozók gazdagodását?
- Esetleg szerepet játszik ebben Amerika – főként az IT terén alkalmazott – szankciós politikája?
- Vagy Jánosi tételének érvényességéről van szó? Kína elérte azt a fejlettségi szintet, melyet munkaerejének képzettsége, oktatási színvonala határoz meg?

„De-risking” – Amerika szankciós politikája

Augusztus 9-én Amerika intézkedések sorát vezette be az amerikai-kínai gazdasági és kereskedelmi kapcsolatok mérséklése érdekében, hogy csökkenjen Amerika ráutaltsága Kínára. Ez az utóbbi évekre jellemző törekvés. Mindkét irányban korlátozzák a beruházásokat. 2016-ban kínai cégek 48 md dollárt fektettek be Amerikában. 2022-ben ez az összeg 3,1 milliárdra csökkent.³ Negyed százada először, amerikai vállalatoknak már nem Kína a fő befektetési célországuk; tavaly már harmadik helyre kerül India és Vietnám mögött. Különösen a legérzékenyebb technológiák terén: a kvantum-komputerek, a mesterséges intelligencia fejlesztésében és a fejlett chip-gyártásban korlátozzák az amerikai befektetéseket Kínában. És általában is korlátozzák a kereskedelmet Kínával. Ez a Donald Trump idején hozott kiviteli vámkorlátozások folytatásának tekinthető.

Az Economist elemzése szerint az intézkedések teljesen feleslegesek és hatástalanok – valójában álintézkedések. A Kínából származó és most korlátozott importot ugyanis az amerikai cégek ezután főként Indiából, Mexikóból, Tajvantól és Vietnamból szerzik be – és a

³ The Economist August 12th 2023.

kínai export máris lényegesen nőtt ezekbe az országokba. Azaz: a kínai export most közvetve jut el Amerikába.⁴

Konklúziók

.....

.....

Nagyjából az összes említett tényező szerepet játszik a megtorpanásban...

Források:

Der Spiegel Nr. 34 /19.8.2023. Eine Generation verzweifelt. (Georg Fahrion)

The Economist August 12th 2023. Supply chains, costly and dangerous; Phoney decoupling, rising tigers, hidden dragon; Absent demand.

The Economist August 19th 2023. China's defeated youth.

The Economist August 26th 2023. Xi's failing model; Growth problems

Kiss Károly: A sas és a sárkány versengése.

<https://www.valaszonline.hu/2021/08/30/egyesult-allamok-kina-gazdasag-it-versenges-kiss-karoly/>

Göd, 2023 szept. 2.

⁴ The Economist August 12th 2023.